

FAKTA BLAD

Årsrapport från perspektivplaneringen 2001-2002; Idébilder och fördjupningsområden inför Försvarsbeslut 2004 – Rapport 6-Sammanfattning

Försvarsmakten skiftar fokus och inriktning. Invasionsförsvaret har lämnats till förmån för ett flexibelt insatsförsvaret. Detta är en följd av Försvarsmaktens förslag från 1999-05-19 och därpå följande proposition från regeringen ” *Förändrad omvärld - omdanat försvar*” (1998/99:224 och 1998/99:222) och riksdagsbeslut ” *Det nya försvaret*” (2000-03-30, 1999/2000:168) samt regeringens proposition ” *Fortsatt förnyelse av totalförsvaret*” (2001-09-26, 2001/02:10) med riksdagsbeslut (2001-12-06).

Skiftet manifesteras på olika sätt; dels sker en övergång från invasionsförsvaret till insatsförsvaret, dels sker en förändring av balansen mellan lednings-, informations- och verkanssystem inom ramen för nätverksbaserat försvar. I det förra fallet sker en utveckling mot en organisation som bland annat har ökad förmåga och tillgänglighet att innehålla krav på internationella insatser samt att uppträda i en bredare konfliktskala. I det senare fallet visar vunna kunskaper på att ett ökat utnyttjande av den snabba utvecklingen inom främst kommunikations- och informationsteknologin kan ge omfattande effekttillskott. Det är av stor betydelse att tempot i denna förändringsprocess hålls uppe.

Det gångna året har perspektivplaneringen till stor del karaktäriserats av ansträngningarna att fortsätta på det grundläggande arbete som redovisats i Rapport 5 (Årsrapport från perspektivplaneringen 2000-2001; Försvarsmaktsidé och målbild datum 2001-02-26 HKV beteckning: 23 210: 621 44). Föreliggande rapport skall ses som fortsättning på rapport 5, därför är kapitlen avseende omvärldsutveckling, teknikutveckling, samhällsutveckling och framtida slagfält jämförelsevis korta. Då perspektivplaneringen inte anser att det gångna året inneburit genomgripande förändringar under dessa fyra rubriker redovisas i föreliggande rapport slutsatserna från rapport 5 med vissa ändringar och kompletteringar. Tidigare rapporter från perspektivplaneringen (rapport 1 till 4) har ej beaktats i årets arbete. Styrande för årets arbete har varit Regeringsbeslut 12 (2001-07-05 ” *Ändring av regleringsbrevet för budgetåret 2001*”).

Årets perspektivplanering utgör andra året i den process som skall leda till att en målbild för Försvarsmaktens utveckling i tioårsperspektivet föreligger inför Försvarsbeslut 2004. Detta har gjorts genom att ta fram och värdera försvarsmaktsstrukturer med olika inriktningar, förmågeprofiler, beredskap och anpassningsförmåga i det tjugoåriga perspektivet. Vidare har arbetet inom ett antal fördjupningsområden startats för att ta fram kunskap och fakta som har koppling till förväntade beslut i perioden 2005-2007 eller som är av vikt för att kunna utveckla

försvarsmaktsstrukturer. Beslutsunderlaget skall även kunna beskriva konkreta åtgärder i närtid. Terrorangreppen den 11 september med den därpå följande internationella uppslutningen i kampen mot terrorismen har till viss del påverkat årets arbete.

Det är av synnerligen stor betydelse att underlaget till nästa Förvarsbeslut beskrivs inom ramen för en sammanhållen försvarsmaktsstruktur som ser till helheten. Därmed undviks att det skapas en obalans mellan och inom olika funktioner i Förvarsmakten. Beslutsunderlaget har också som ambition att beskriva vägval för Förvarsmaktens långsiktiga utveckling. Detta skapas genom att inom perspektivplaneringen under kommande år ta fram ett antal målbilder som beskriver planeringsförutsättningar, strategiskt och operativt koncept samt riktlinjer för områdena förmågor, organisation, förband och system av system samt materiel- och personalförsörjning inom den ekonomiska ramen 36,5 miljarder kronor i nuvarande prisläge.

Slutsatser från föregående års perspektivplanering

Föregående års perspektivplanering skapade grund för det fortsatta arbete främst omfattande utveckling av metod för hur den stora mängden utgångsvärden kunde användas för att utforma logiska och rimligt heltäckande beskrivningar av framtida insatsmiljöer, samt tillämpningen av denna utvecklade metod. Utgångsvärdena beskrev översiktligt utvecklingstrender inom de för Förvarsmakten viktigaste områdena, såsom säkerhetspolitisk omvärldsutveckling, teknikutveckling och samhällsutveckling samt en beskrivning av framtida "slagfält".

Arbetet resulterade i generella beskrivningar av framtida "slagfält" och ett antal så kallade strategiska typsituationer, vilka utgjorde exempel på möjliga framtida insatsmiljöer för den svenska försvarsmakten.

Centrala delar i årlig rapportering

Konkreta resultat från perspektivplaneringen och därmed centrala delar i den årliga rapporteringen utgörs av följande:

Idébilder i 20-årsperspektivet vilka utgår från möjliga kombinationer av olika utvecklingstrender och beskrivningar av verkansmiljöer. Idébilderna omfattar strategiska och operativa koncept samt översiktligt kostnadsberäknade försvarsmaktsstrukturer med olika inriktningar, beredskap, anpassningsförmåga. Idébilderna utgör i huvudsak underlag inför framtagande av målbilder. Ett långsiktigt perspektiv är nödvändigt dels för att medge att arbetet kan frigöras från flertalet av dagens bindningar och beslut, dels för att införandet av nya kvalificerade materielsystem ofta ianspråktar denna tidsrymd.

En Förvarsmaktsvision vars utgångspunkt utgörs av relevanta slutsatser från idébilderna. Visionen är en syntes av de mest relevanta inslagen i idébilderna men innehåller även inflytelser från dagens politiska inriktning och gällande försvarsmaktsstruktur. Den anger eftersträvd riktning för Förvarsmaktens utveckling inom viktigare områden snarare än dess mål.

Målbilden(er) i 10-årsperspektivet utgör det konkreta målet för Försvarsmaktens långsiktiga utveckling. Målbilden innefattar planeringsförutsättningar, strategiskt och operativt koncept samt riktlinjer för områdena förmågor, organisation, förband, materiel och personalförsörjning. Målbilden skall bland annat innehålla en kostnadsberäknad försvarsmaktsstruktur omfattande förband och system med kvalitativt och kvantitativt innehåll, personalförsörjningssystem samt grundorganisation med utbildningsprinciper och utgöra målet för pågående försvarsmaktsplanering. Senast framtagen målbild 2010 är från 1999-05-19.

Resultat av årets arbete

Utgångsvärden

Rapportens utgångsvärden utgör i huvudsak resultatet från föregående års rapport. Inför rapport 6 har dock en översyn skett och vissa kompletteringar till aktuell text.

Omvärldsutveckling, behandlar främst strategisk/säkerhetspolitisk och militär utveckling. Slutsatser dras bland annat om internationaliseringen och marknadsekonomin utbredning, USA:s dominerande roll som enda supermakt, Europas utveckling med fokus på EU, Rysslands balansgång mellan stormaktsambitioner och västberoende samt medias och informationsoperationers ökande betydelse. Händelserna efter den 11 september beskrivs genom en vidgad syn på asymmetri, alternativa angreppsmetoder och hot.

Teknikutveckling, där främst området informationsteknik beskrivs och dess påverkan på Försvarsmakten i framtiden. Även slutsatser om traditionellt militära teknikområden redovisas.

Samhällsutveckling, där främst det mer gränslösa informationssamhället med dess sårbarheter behandlas liksom människans möjligheter och svårigheter i detta samhälle.

Framtida "slagfält", där det konstateras att framtida insatsmiljöer inte låter sig beskrivas utifrån en enkel modell. Detta påverkas bland annat av att ett större spektrum av aktörer med säkerhetspolitisk påverkan bedöms förekomma liksom större spektrum av användbara medel i konflikter. Här pekas särskilt på informationsteknologins möjligheter som medel för samtliga aktörstyper, där nätverksbaserade organisationer erhåller stora fördelar samtidigt som nya svagheter uppstår. Kraven på militära stridskrafter kommer att öka, inte minst genom den bredare konfliktskala som måste behärskas. En struktur har valts där bedömda karaktäristika för väpnad strid i höga konflikt- och tekniknivåer, internationell konflikthantering, asymmetrier och alternativa hot samt människan i framtida insatsmiljöer behandlas. Det understryks att dessa områden sannolikt uppträder i olika kombinationer och att förmågan att, i vid mening, kunna bedöma situationer är central för samtliga förekommande aktörer och nivåer.

Överväganden, idébilder och fördjupningsområden

Årets arbete har varit inriktat mot strukturframtagning och har haft som målsättning att ta fram strukturer i 20-årsperspektivet samt att värdera dessa bl.a. mot de

strategiska typsituationerna. Framtagna strukturer har byggts upp kring övergripande idé, strukturidé och funktionskoncept och beskriver olika inriktningar, förmågeprofiler, beredskap och anpassningsförmåga i det tjugoåriga perspektivet. Alla framtagna strukturer har kostnadsuppskattats så att totalkostnaden för strukturen ryms inom ramen 36,5 miljarder kronor på årsbasis i nuvarande prisläge. För att minska risken för ej ekonomiskt genomförbara strukturer har de genomgående en mindre kvantitet av stridskrafter än dagens insatsorganisation. Genom att utveckla strukturer och värdera dem mot olika tänkbara omvärldsutvecklingar byggs en kunskapsmängd upp som bl.a. visar vilka strukturer som passar i olika omvärldar, vilka system och strukturdelar som nästan alltid behövs och vilka som bara behövs i någon extrem omvärldsutveckling. Denna kunskap kommer att byggas på genom att flera idébildastrukturer skapas och att kunskapen därefter utnyttjas för att identifiera ett antal intressanta inriktningar på kommande målbildastrukturer.

För att stödja utformningen av strukturer har arbete startat inom ett antal fördjupningsområden. Syftet med fördjupningsområdena är att ta fram underlag och lyfta fram ny kunskap i strukturarbetet. Arbete kommer att bedrivas parallellt med målbilda- och idébildaframtagningen. Valet av fördjupningsområden har gjorts utifrån olika grunder, exempelvis stora materielsystem där någon form av beslut kan förväntas under nästa Försvarsbeslutsperiod eller andra områden som bedöms vara kostnadsdrivande och effektbestämmande för Försvarsmaktens utformning. Fördjupningsområdena bör inte behandlas enskilt utan är beroende av varandra och måste därför ses i sin helhet inom en försvarsmaktsstruktur. Slutsatserna från arbetet bedöms även ligga till grund för viktiga beslut som skall tas under nästa Försvarsbeslutsperiod.

Försvarsmaktsvision

Försvarsmaktsvisionen beskriver hur Försvarsmakten skall utvecklas på lång sikt, 10-20 år. Visionen har utformats med slutsatser från utgångsvärden och med idébildaarbetet som grund och ger uttryck för Överbefälhavarens syn på vissa grundläggande områden för Försvarsmakten.

Slutsatser från årets arbete

Nu gällande Målbild 2010 togs fram inom ramen för "Projekt Ominriktning" inför kontrollstationen 1999 och rapporterades till statsmakterna 1999-05-19. Målbilden var kostnadsberäknad mot en årlig ram om 36,5 miljarder kronor. Under de år som målbilden legat till grund för den långsiktiga utvecklingen har ambitionshöjningar skett inom en rad områden, som exempel kan nämnas en större insatsorganisation, ökning av internationella åtaganden, höjda löner och förmåner samt höjda dagessättningar till värnpliktiga. Vidare har förskjutningar av viktigare materielprojekt försenat den långsiktiga utvecklingen. Detta torde innebära att möjligheterna är begränsade att uppfylla alla ambitioner i Målbild 2010.

Följande slutsatser har framkommit under årets arbete. Ominriktningen bör även fortsättningsvis fokuseras mot att implementera tankar om ny krigföring, övergången till nätverksbaserat försvar samt hur Försvarsmaktens resurser skall kunna nyttjas inom ramen för en breddad hot- och riskbild. Förband i insatsorganisationen bör få

flexibla beredskapsgrader. Endast de förband som behövs inom ramen för grundläggande försvarsförmåga och är anmälda till internationella styrkeregister fylls upp med materiel och personal. Övriga förband kan tillåtas ha en lägre beredskap och uppfyllnad av dessa kan utgöra anpassningsåtgärder på kort och lång sikt. Vidareutvecklingen av de Nationella skyddsstyrkorna utöver beslutad insatsorganisation bör genomföras först efter det att Försvarsmakten har analyserat behoven och vilka förmågor de skall bidra med i framtiden. Nuvarande tillväxtpotential inom Försvarsmakten bör avvecklas då den bedöms bidra med marginell effekthöjning i framtida insatsmiljöer. Det bedöms därför inte vara kostnadseffektivt att behålla tillväxtpotentialen.

Inriktning för fortsatt arbete inom perspektivplaneringen

Planeringsinriktning för åren 2002-2003 fokuserar mot att ta fram beslutsunderlag till Försvarsbeslut 2004. Framtagande av beslutsunderlag i form av målbild(er) och identifiering av vilka beslut som måste tas i perioden 2005-2007 bör därför ges högsta prioritet under de närmsta åren. Härvid är det av stor vikt att Försvarsmaktens planeringsfokus till del skiftas från nuet mot målbildsperspektivet.

Summering

Försvarsmakten är i en dynamisk omvandling mot ett insatsförsvar med god förmåga att lösa förelagda uppgifter. Tempot i förändringsprocessen bör hållas uppe, bland annat genom att möjligheterna att tydligare tillämpa ny krigföring med nätverksbaserat försvar analyseras och utvecklas. Vidare måste fördjupat arbete drivas för att se vilka möjligheter som finns för att öka tillgängligheten vid våra stridskrafter samt hur de skall kunna användas i hela konfliktskalan. Nästa tillfälle att ta ett nytt större utvecklingssteg är i anslutning till Försvarsbeslutet 2004. Underlagsframtagande och rekommendationer inför detta beslut bör därför ges mycket hög prioritet de närmaste åren.